

Informatienota voor de Gemeenteraad

Antwoord op schriftelijke vragen: Baantje naast bijstand opstap naar zelfstandigheid

Kernboodschap

Er zijn verschillende onderzoeken ingesteld naar de effecten van het hebben van een baantje naast de bijstandsuitkering. De Rijksoverheid wil met het project 'Simpel Switchen' het voor bijstandsgerechtigden gemakkelijker maken om vanuit een uitkeringssituatie aan het werk te gaan. Enerzijds wil de Rijksoverheid de angst weghalen voor verlies van inkomen en zekerheden, anderzijds weten we dat het verrekenen van het verdiende inkomen met de bijstandsuitkering mogelijk problemen oplevert voor de bijstandsgerechtigde.

De gemeente Wijchen hanteert bij de verrekening van inkomsten uit arbeid de vrijlatingsbepalingen zoals die gesteld zijn in de Participatiewet. Daarnaast hebben we een eigen aanvullend beleid op deze vrijlatingsbepalingen. Wij willen de mogelijkheid tot 'het simpel switchen' tussen het hebben van een baantje en de uitkering nader onderzoeken. De uitkomsten van alle onderzoeken en het resultaat van het project 'Simpel Switchen' van de Rijksoverheid nemen we hierin mee.

Eerdere besluiten

Datum	Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)
n.v.t.	

Antwoord van het college

In navolgende tekst beantwoorden wij de gestelde vragen

1. Is het college bekend met deze onderzoeken?

Antwoord: ja

2. Mensen die naast de bijstand werken, houden daar netto meestal niets aan over, omdat het loon weer van de uitkering af gaat. Het onderzoek toont aan dat het positieve effect van meer financiële ruimte door werken teniet wordt gedaan door die korting. Gemeenten mogen in beperkte mate afwijken van het in mindering brengen van de extra inkomsten op de uitkering. Wordt hier in Wijchen gebruik van gemaakt, en zo ja hoe?

Antwoord: De Participatiewet kent 3 inkomstenvrijlatingen:

- a. Reguliere inkomstenvrijlating (artikel 31 lid 2 onderdeel n Participatiewet);
- b. Aanvullende inkomstenvrijlating voor alleenstaande ouders (artikel 31 lid 2 onderdeel r Participatiewet); en
- c. Inkomstenvrijlating voor personen met een medische urenbeperking (artikel 31 lid 2 onderdeel y Participatiewet).

De gemeente Wijchen past deze bepalingen conform wet en regelgeving toe.

Het Wijchense beleid ten aanzien van de voorwaarden:

Voorwaarden voor een recht op vrijlating

Aan het recht op een vrijlating zijn de volgende voorwaarden verbonden:

- a. Iemand beschikt over inkomsten uit arbeid. Als inkomsten uit arbeid worden eveneens aangemerkt een doorbetaling van loon tijdens ziekte gedurende 104 weken, een uitkering aan een werknemer in verband met zwangerschap of bevalling op basis van de Wet arbeid en zorg en inkomsten uit additionele arbeid.*
- b. Iemand beschikt naast deze inkomsten over een aanvullende bijstandsuitkering. M.a.w. de inkomsten die iemand heeft bedragen minder dan de toepasselijke bijstandsnorm (bijstandsnorm + gemeentelijke toeslagen of verlagingen;*
- c. Er is eerder nog geen vrijlating toegekend op grond van [artikel 31 lid 2 onder n Pw](#);*
- d. Het recht op vrijlating wordt voor maximaal zes maanden toegekend. Het gaat hierbij om een aaneengesloten periode*
- e. De werkzaamheden dragen bij tot arbeidsinschakeling.*

Werkzaamheden dragen bij tot arbeidsinschakeling

Een voorwaarde voor het recht op vrijlating is dat de werkzaamheden bijdragen tot arbeidsinschakeling. Wanneer hiervan sprake is wordt niet nader aangegeven in de PW. De gemeente Wijchen heeft hierbij een eigen beleidsvrijheid.

Wij hanteren de volgende uitgangspunten bij de beoordeling of de werkzaamheden bijdragen tot arbeidsinschakeling:

- a. Deeltijdwerk is een noodzakelijke stap om uitstroom uit de bijstand te realiseren.*
- b. De deeltijdarbeid vindt plaats in het kader van een re-integratietraject waarbij duurzame uitstroom uit de bijstand het einddoel is.*
- c. er is een duidelijke aanwijzing dat de klant na het verrichten van de deeltijdarbeid ook volledig kan uitstromen.*

3. Het ministerie van Sociale Zaken heeft een handleiding opgesteld om switchen tussen werk en uitkering te versimpelen. Maar dit blijft lastig, omdat mensen soms te weinig en dan weer te veel geld binnenkrijgen. Dat moeten ze terugbetalen, wat weer tot schuldproblemen kan leiden. Hoe gaat Wijchen hiermee om?

Antwoord: De Rijksoverheid vindt het belangrijk dat mensen soepel de stap kunnen zetten van uitkering naar werk, en daar waar nodig weer terug naar een uitkering. Dit alles zonder dat mensen daarbij financiële onzekerheden kennen of rechten verliezen. Als mensen te maken krijgen met overgangen tussen werk en uitkering, hebben ze behoefte aan duidelijkheid, overzicht en financiële stabiliteit. In het project 'Simpel Switchen in de Participatieketen' werkt de Rijksoverheid er samen met Divosa en andere organisaties aan om het voor mensen makkelijker te maken vanuit een uitkering aan het werk te gaan.

De Rijksoverheid wil dat mensen meer uit zichzelf halen zonder angst voor verlies van inkomen en zekerheden. Mensen moeten mee kunnen doen op de voor hen best passende plek. Dit kan zijn in een reguliere baan, een baan via de banenafspraak, beschut werk of een plek in de dagbesteding. Simpel Switchen wil de overgangen makkelijker maken en ervoor zorgen dat mensen als het werken even niet lukt terug kunnen vallen. Aan het einde van dit jaar wordt de Tweede Kamer opnieuw door de minister geïnformeerd over de voortgang van dit project.

Uit de scans parttime werk van Divosa blijkt dat meer dan de helft van de klanten die parttime werken de aanvullende uitkering niet op tijd uitbetaald krijgt. Andere klanten krijgen te maken met terugvorderingen en herberekeningen omdat niet het juiste bedrag is uitbetaald.

Een recent onderzoek in opdracht van het UWV getiteld '[Als verrekenen een beperking is](#)' laat zien dat mensen in de financiële problemen komen door de manier waarop loon wordt verrekend met de uitkering. Uit dit onderzoek blijkt dat een op de drie daarom niet meer uren wil werken of iets anders proberen als de huidige baan stopt. Een mogelijk verklaring is dat we te maken hebben met een flexibele arbeidsmarkt. Het systeem is ingericht op stabiele situaties, waarin iedereen elke maand hetzelfde verdient. Maar bij wisselende uren of wekelijkse loonbetaling is dat steeds minder vaak het geval. En hoe langer in de bijstand, hoe kleiner de kans wordt op financiële zelfstandigheid.

In Wijchen worden de inkomsten uit arbeid maandelijks achteraf verrekend met de bijstandsuitkering. Veel gemeenten betalen de bijstandsuitkering over de 'lopende' maand 'in de loop van de maand'. Dat levert in de regel een vergroot risico op voor allerlei verrekeningsproblemen met de bijstandsuitkering. In Wijchen wordt de bijstandsuitkering al jarenlang in de loop van de nieuwe maand betaald. De bijstandsuitkering over de maand maart wordt uitbetaald rond 12 april; de uitkering over april betalen we rond 14 mei. Daarmee willen we een zo zuiver mogelijke verrekening van inkomsten uit arbeid realiseren. Deze informatie is ook terug te vinden op de website van de gemeente Wijchen: <https://www.wijchen.nl/bijstand-uitkering>

4. Gegeven bovenstaande studies, welke mogelijkheden ziet het college om maximaal gebruik te maken van de bestaande beleidsruimte, zodat iemand zo snel mogelijk weer in zijn eigen onderhoud kan voorzien? Wat betekent dit financieel voor de gemeente?

Antwoord: Wij hebben nog geen nieuw beleid wat inspeelt op deze ontwikkelingen. Wij staan aan het begin om de mogelijkheden voor Wijchen te onderzoeken. Hierbij gaat het om maximaal gebruik te maken van de mogelijkheden die nu in het project 'Simpel Switchen in de participatieketen' aan de orde komen. In navolging hiervan willen wij bijvoorbeeld weten wat de consequenties zijn om met al onze klanten een inkomstengesprek te voeren als ze gaan werken. Hierbij gaat het o.a. over het loon wat ze verdienen en welke gevolgen dit heeft voor de uitkering. De aanpak heeft dus consequenties voor beleid, uitvoering en samenwerking met het WerkBedrijf. Het WerkBedrijf plaatst op werk en de klantmanager beoordeelt thans de consequenties voor de uitkering. Hierbij gaat het nu veelal om uitstroom uit de bijstand.

Verschillende gemeenten werken met een bijverdienpremie die het voor bijstandsgerechtigden aantrekkelijker moet maken om aan het werk te gaan. Het onderzoek van de Universiteit Utrecht bevestigt dat die premie - áls die inderdaad deeltijdwerk weet te stimuleren - een effectief instrument voor arbeidstoeleiding kan zijn.

De financiële impact van al deze maatregelen is nog niet in te schatten.

5. De onderzoekers bepleiten samenwerking met uitzendbureaus. Hoe kijkt de gemeente Wijchen hier tegenaan?

Antwoord: Betaald werk naast de bijstand verviervoudigt de kans dat iemand op den duur weer in zijn eigen onderhoud kan voorzien. Dit effect is het sterkst bij

een uitzendbaan. Tot die conclusie komen sociologen van de Universiteit Utrecht na een breed opgezette studie, getiteld [From Social Assistance to Self-Sufficiency: Low Income Work as a Stepping Stone](#), waarbij zij iedereen tussen de 28 en de 59 die in januari 2010 bijstand kreeg vier jaar hebben gevolgd.

De oorzaak van de grotere kans op financiële zelfstandigheid ligt in het feit dat men sociale contacten via het werk opdoet en waaruit bijvoorbeeld informatie over vacatures vindt, je door betaald werk aanvullende vaardigheden opdoet en onderhoudt. Ook is het mogelijk dat de groep die naast de uitkering werkt bij werkgevers minder last heeft van het stigma dat soms aan het hebben van een bijstandsuitkering kleeft, en een signaal afgeeft dat men betrouwbaar is en beschikt over basale werknemersvaardigheden.

Het 'uitzendeffect' werd eerder ook aangetroffen in Duits en Oostenrijks onderzoek. Er zijn verschillende verklaringen denkbaar, die elkaar niet uitsluiten. Wellicht komt het doordat werkgevers uitzendwerk gebruiken om mensen te screenen voordat zij hen definitief inhuren. Daarnaast zijn uitzendbureau waarschijnlijk ook efficiënter in het matchen van het aanbod met de wensen van werkgevers, beter in gerichte training en begeleiding aan bijstandontvangers of slagen ze erin veel bijstandontvangers aan te trekken met goede baankansen.

In Wijchen kijken we hier positief tegenaan. Maar ook hier geldt dat er nog geen aanvullend beleid ontwikkeld is. De samenwerking met het WerkBedrijf op dit terrein is echter van groot belang. Daar is immers de taak van 'werkgeversbenadering' onder gebracht.